

VERBINDING

**Jan Borghs,
een bouwer met
doorzettings-
vermogen**

INTERVIEW

2

**Woonvoorziening
boven Driekant
ambachtcentrum,
Zutphen**

INSTELLINGSNIEUWS

2

**...samenwerking
zoeken met reguliere
instellingen...**

5 VRAGEN AAN...

3

**Heb je je al aangemeld
voor de herfstcon-
ferentie 'Identiteit in
beweging'?**

OPROEPEN

4

**Olmènes zoekt
huisleiders**

VACATURES

4

Zorgen over ontbreken van opleidingsinstituut

Antroposofische gezondheidszorg in België nog kleinschalig

Met ongeveer 120 plaatsen voor mensen met een verstandelijke handicap en een school voor bijzonder onderwijs met 150 leerlingen is de antroposofische zorg in Belgisch Vlaanderen nog kleinschalig. De zes instellingen zijn verbonden met de Michaëlis stichting.

Door Mark van Seggelen

Op verschillende plekken in Vlaanderen ontstonden in de jaren zeventig van de vorige eeuw initiatieven in de heilpedagogie. Zo richtten Bruno en Christiane Sklerath het Iona Instituut in Kessel op van waaruit oud-medewerkers eigen initiatieven startten zoals Widar en Talander.

Ondanks deze en andere initiatieven is de antroposofische beweging voor de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking in België in vergelijking met Nederland nog klein. Met tien miljoen inwoners zijn er 120 plaatsen in de heilpedagogie en sociaaltherapie en 150 leerlingen telt het bijzonder onderwijs. Ter vergelijking: In Nederland krijgen zo'n 2.000 kinderen en volwassen met een ontwikkelingsstoornis zorg- en hulpverlening vanuit de heilpedagogie. De 120 Vlaamse plaatsen zijn verdeeld over zes organisaties (zie kader).

Onze zuiderburen hebben eveneens een samenwerkingsverband. „In de jaren tachtig bestond de behoefte van Vlaamse organisaties om meer samen te werken. Dit resulteerde in 1987 in de oprichting van de Michaëlis stichting,” zegt Jan Borghs. Hij is voorzitter van de stichting en directeur van dorpsgemeenschap Widar waar 35 mensen met een verstandelijke beperking wonen en werken. De Michaëlis stichting als koepelorganisatie voor de Belgische heilpedagogie en sociaaltherapie, is de evenknie van het Heilpedagogisch Verbond.

Doelen

Het doel van Michaëlis is om nieuwe initiatieven te stimuleren, op zoek te gaan naar geldstromen en de belangen van het personeel te behartigen. Een andere taak van de stichting is om de heilpedagogie en sociaaltherapie uit te dragen. De samenwerking resulteerde in een opleiding en bijscholing voor medewerkers in de antroposofische zorg.

Met de opleiding heilpedagogie in Vlaanderen kon men een Nederlands erkend diploma verwerven (aanvankelijk Z-verpleegkundige, later SPW). Helaas moest deze opleiding om verschillende redenen stoppen. Een van de redenen was dat er niet voldoende cursisten

konden worden vrijgemaakt. De mogelijkheid en wenselijkheid zijn onderzocht om samen te werken met een opleidingsinstelling in Vlaanderen en zo een Belgisch diploma te verwerven. Een Vlaamse opleidingsinstelling was daartoe bereid. Maar de locatie en verdere uitwerking bleek voor de instellingen niet praktisch. Dat was het einde van de heilpedagogische opleiding in Vlaanderen.

Borghs hoopt dat de opleiding weer van de grond komt „We stellen ons de vraag of we nog voldoende mensen krijgen die vanuit het antroposofisch gedachtegoed willen werken. Goed opgeleide mensen zijn een must, zodat we de zorg kunnen blijven leveren die we graag willen verlenen aan mensen met een verstandelijke beperking. Dat is onze zorg.”

Hij merkt op dat er in de reguliere opleiding warme belangstelling bestaat voor de antroposofie. Dat biedt hoop om de permanente opleiding weer te starten, geeft hij aan. Ondanks de warme belangstelling is er weinig samenwerking met de reguliere instellingen.

Bundeling

Voordeel van Michaëlis is dat de krachten op de gebieden van administratie en inhoud in de toekomst kunnen worden gebundeld. „De complexere administratie eist steeds meer specialisten. We zouden er naar kunnen streven dat iedere organisatie een deel van de administratie voor de andere organisaties op zich neemt. Dan hoeft niet iedere organisatie opnieuw het wiel uit te vinden.”

Borghs verwacht dat het aantal bewonersplaatsen zal stijgen. „Niet stormachtig, maar opnieuw op kleinschalig niveau. De nieuwe initiatieven zullen ontstaan vanuit de huidige organisaties. Het initiatief Wortelkolonie dat via Widar van de grond komt, is daar een voorbeeld van.” In Wortelkolonie willen we in de toekomst drie huizen bouwen. Onder meer meervoudig gehandicapten die te oud worden voor het antroposofisch dagcentrum Speelhoeve kunnen daar een plek krijgen. In totaal gaat het om 21 plaatsen.

In Franstalig België en het Duitssprekend België heeft de antroposofie slechts op een paar – zeer kleinschalige - plekken wortel geschoten. „De Michaëlis stichting heeft daar nauwelijks contacten mee.”

Instellingen in Vlaanderen

Parcivalschool, Steinerschool voor buitengewoon onderwijs (Antwerpen); Iona, zorgboerderij voor kinderen en volwassenen (Kessel); Speelhoeve, kinderdagverblijf (Vremde); Cristoforus, woon- en werkgemeenschap (Merelbeke); Talander, woonproject (Arendonk) en Widar, dorpsgemeenschap (Merksplas).

INSTELLINGSNIEUWS

Vrienden van het Maartenhuis

Enige maanden geleden is de Stichting Vrienden van het Maartenhuis opgeheven, omdat de destijds gestelde doelstellingen gerealiseerd waren. Omdat er volgens velen toch behoefte is aan een

Vriendenkring die zaken probeert te realiseren die niet door de overheid betaald worden en die graag bepaalde activiteiten voor de bewoners, medebewoners en deelnemers wil organiseren, willen wij toch starten met een Vriendenkring.

Daar hebben wij echter uw hulp bij nodig.

Wij denken bijvoorbeeld aan het ondersteunen van de tweemaaljaarlijkse open dag (in welke vorm dan ook), één keer per jaar een uitje voor de bewoners en deelnemers organiseren, aanschaf van muziekinstrumenten en bijv. van schommels, mogelijkheden voor euritmie voor de Maartenhuisgemeenschap en wat dies meer zij.

Graag vragen wij voor het starten van deze nieuwe Vrienden van het

Maartenhuis uw medewerking. Wilt u meedenken, meewerken of ons van advies dienen, belt u dan naar Het Maartenhuis en vraag naar Peer Elstgeest, tel. 0222 31 76 82 en/of Hans Lasthuizen, tel. 0222 31 77 27 of e-mail naar peer@maartenhuis.nl en/of hanslasthuizen@quicknet.nl

Expositie Sanders weefkunst

Sander Hermes, bewoner van de Camphillgemeenschap Orion te Rotterdam, nodigt een ieder uit voor zijn overzichtstentoonstelling die op 31 augustus jl. officieel is geopend door mevrouw Erika Terpstra. Het werk van Sander is te bezichtigen van 1 september tot 27 september 2003 op werkdagen tussen 09.00 en 17.00 uur in het Cultureel Centrum Orion aan de Wollefoffenweg 91 te Rotterdam. Belt u even als u wilt komen naar telefoonnummer: 010 42 04 480 en b.g.g. naar 010 42 04 122.

Een bouwer met doorzettingsvermogen

Armoede. Geen subsidie. Schaarste. Daarmee kan de eerste paar jaar van Widar worden getypeerd. Ondanks die tegenslag is de woon- en leefgemeenschap een bloeiende gemeenschap waar 35 mensen met een verstandelijke beperking wonen en werken.

Door Mark van Seggelen

Merksplas. Een agrarische gemeente in de Belgische Kempen dat op enkele kilometers afstand ligt van Turnhout. De landbouw in het gebied is kleinschalig en doorgaans gemengd. Daar, een paar kilometer buiten het dorp ligt dorpsgemeenschap Widar. Ook deze samenleving heeft gemengde activiteiten. Het verschil is de bijna zelfvoorzienendheid van Widar en de grote verscheidenheid aan werkzaamheden. De gemeenschap heeft een bakkerij, weverij, kaasmakerij, houtbewerkingsplaats en er vinden bouw- en bosbouw activiteiten plaats. En de gemeenschap heeft acht hectare grond tot haar beschikking voor biologisch-dynamische land- en tuinbouw. Samen wonen, samen werken en een gemeenschappelijk cultureel leven zijn de pijlers van Widar.

Ontmoeting

Directeur is Jan Borghs. Rustig, enthousiast en goedlachs. Eigenschappen die van toepassing zijn op Borghs. Lastig. Averechts. Onstuimig. Eigenschappen die van toepassing waren op de jonge psychologie student Jan Borghs. Reden voor de stagebegeleider om de student naar het Iona instituut in het Belgische Kessel te sturen. „Voor mij was de zorgboerderij de eerste ontmoeting met de antroposofie. En een schot in de roos,” zegt Borghs. Nog voor zijn diploma aan de muur hangt, gaat hij over de grens naar de Zonnehuizen in Zeist. Het is dan 1973. België heeft slechts een school voor buitengewoon onderwijs in Antwerpen en de eerder genoemde zorgboerderij voor kinderen en volwassenen in Kessel. Dat is alles wat ons buurland te bieden heeft op het gebied van heilpedagogie en sociaaltherapie. Een van de oorzaken was dat Belgen die affiniteit hadden met de antroposofie, in het buitenland opleidingen gingen volgen. Daar bleven ze ook werken bij gebrek aan mogelijkheden in België. Borghs niet. Hij keert terug naar het vaderland en gaat in 1975 aan de slag bij Iona. Een gunstige antroposofische wind waait sindsdien door Vlaanderen. Achttien vrije scholen en vier initiatieven in de heilpedagogie zien in de periode '75 tot '85 het levenslicht. Bij deze hausse blijft het. Borghs wijdt dat aan de volksaard van de kat uit de boom kijken en het katholicisme dat alles wat 'anders' is, niet direct in haar armen sluit.

Geen subsidie

Borghs heeft plannen. Hij niet alleen. In 1982 besluiten drie families, waaronder Jan en Joke Borghs, die actief zijn in Iona

om samen Widar te beginnen. 64 aanvragen om deel te nemen aan het project komen binnen. Dat stemt gunstig. Maar de families beginnen kalmaan met drie bewoners in een oude boerderij. Vier jaar werken ze zonder erkenning en zonder subsidie. Vrijwilligerswerk, noemt Borghs het. „We hadden een ideaal, werkkraft, bevoegenheid en zeer bescheiden middelen.” Aan daadkracht ontbrak het niet, gezien de werkplaatsen en woongebouwen die op het terrein van Widar van de grond komen. Gebouwen werden met schenkingen en met name uit eigen middelen gebouwd. „Twee medewerkers gingen elders werken. Met die schaarse inkomsten konden we leven.”

Bij de lokale politiek heerst lang de gedachte dat de komst van de gehandicapten prima is, zolang de overheid daaraan niet hoeft te betalen. Later vindt Widar een bondgenoot in de burgemeester die medewerking verleent aan de bouw. „Hij knijpt een oogje dicht. Hij gedooft.” Het aantal bewoners neemt na de erkenning in 1986 toe naar 15. Momenteel leven 35 bewoners op Widar. De leeftijd varieert van 20 tot 69 jaar en ze komen uit heel Vlaanderen. Er werken 28 fulltimers. Met subsidies en schenkingen, de verkoop in de winkel en zuinig leven houdt Widar zich in stand. En niet onbelangrijk: tweederde van hun eigen voeding produceren de werkplaatsen zelf.

Bouwen

Het bouwen op Widar heeft niet stil gestaan. Iedere vijf jaar draaide de cementmolen voor een nieuw project. Widar bestaat momenteel uit drie locaties met vijf woonhuizen en diverse werkplaatsen die op loopafstand van elkaar liggen. „We hebben op één huis na, alles zelf gebouwd. Iedere vijf jaar kwam er een gebouw bij. Vier bewoners zijn permanent bezig met het onderhouden van bestaande gebouwen en nieuwbouw,” zegt de 51-jarige Borghs. Met de winkel met onder meer de verkoop van brood kwamen buurtbewoners naar Widar toe. Het nabijgelegen gehucht heeft geen bakkerij. „Dat we ingeburgerd zijn merken we ook aan de open deurdagen die veel bezoekers trekken.” De ambitie van Widar gaat nog verder. Op een paar kilometer afstand komt in Wortelkolonie een eerste huis op elf hectare land. Het vinden van mensen die in Wortelkolonie willen werken is geen probleem, geeft Borghs aan. „Het is moeilijk om de witte raven – mensen die bereid

Jan Borghs, is een van de initiatiefnemers van Widar. Iedere vijf jaar draaide de cementmolen voor een nieuw project. (fotografie: Mark van Seggelen)

zijn hun leven te delen met de bewoners – te vinden. Toch gaan we bouwen, want ook de echtparen zullen zich zoals altijd weer aandienen.”

Meerwaarde

Het samenwonen in familiaal verband heeft meerwaarde, vindt Borghs. „De bewoners nestelen zich in de geborgenheid van een familie. De verbinding met de medewerkers is niet tijdelijk en niet aan tijd gebonden. Dat zorgt voor kwaliteit. De geboorten en het op zien groeien van medewerkerskinderen eveneens.”

Vijf kinderen hebben Jan en Joke Borghs, waarvan twee schoolgaand. De oudste Arthur heeft een biologisch-dynamisch bedrijf in Zweden, tweede Sigurd is leraar op een vrije school en de derde Geertrui is verpleegkundige. „De omgeving vindt dat ze een specifieke, sociale kwaliteit hebben ontwikkeld, omdat ze een groot deel van hun leven hebben samengewoond met bewoners.”

Een jobhopper kan Borghs niet genoemd worden. Vanaf de Zonnehuizen tot nu woont hij onafgebroken met mensen met een verstandelijk handicap. „Mijn biografie meldt vanaf die tijd geen rijtjeshuis. Ik heb in totaal 27 jaar met bewoners geleefd.”

Onbekend

Borghs geeft toe dat ze weinig doen aan publiciteit. „We dragen de heilpedagogie en sociaaltherapie weinig uit naar buiten. Daardoor zijn we nog onbekend in Vlaanderen. Toch melden zich genoeg bewoners aan.” De lifter uit Merksplas die naar Turnhout gaat, haalt zijn schouders op als hem gevraagd wordt of hij Widar kent. Bij de student maatschappelijke assistent gaat ook geen lichtje branden bij antroposofie of heilpedagogie. Rudolf Steiner kent hij vaag. Jan Borghs had gelijk. In België is nog een wereld te winnen.

OPLEIDINGSNIEUWS

Oriëntatiecursussen weer van start

Dit najaar zullen er op een aantal locaties in het land weer Oriëntatiecursussen Heilpedagogie / Sociaaltherapie van start gaan. Vanaf zaterdag 27 september kan er op negen vrijdagsmiddagen of zaterdagochtenden in instellingen in Brummen, Rotterdam, Schoorl en Zeist, kennis worden gemaakt met heilpedagogie en sociaaltherapie. In Oploo wordt er later gestart met de cursus, daar zal vanaf 7 oktober op vijf dinsdagen worden lesgegeven. De bijdrage is € 135.

Thema is het werken met in hun ontwikkeling gestoorde kinderen en volwassenen binnen de heilpedagogische en sociaaltherapeutische instellingen. De uitgangspunten van deze werkwijze zullen aan de hand van een aantal onderwerpen worden toegelicht. Bekendheid met de antroposofie is niet nodig.

Inschrijfformulieren en overige informatie is verkrijgbaar bij het Heilpedagogisch Verbond, Postbus 106, 3970 AC Driebergen, tel: 0343 44 99 00, fax: 0343 44 99 09, e-mail: hpv@heilpedagogie.nl

vervolg INSTELLINGSNIEUWS

Het Driekant huis 'Op kamers in Zutphen'

Vanaf januari 2004 komen de twee bovenverdiepingen van Driekant ambachtscentrum beschikbaar. De twee verdiepingen vormen dan een woonvoorziening voor vijf mensen.

Beschrijving:

- de kamers hebben een afmeting van ca. 25 a 30 m² (voorzien van watertoevoer, enkele kamers zijn voorzien van keukenblok);
- er is een gezamenlijke badkamer met ligbad, douche en wastafel. Een toilet;
- een eetkeuken, met gemeenschappelijke eettafel en benodigde kookvoorzieningen;
- er is een dakterras van 8 X 2 meter.

Doelgroep:

De toekomstige bewoners kunnen mensen zijn met verschillende achtergrond, die tijdelijk of blijvend een begeleidde of beschermde woonplek nodig hebben. Het Driekant huis, gelegen in het centrum van Zutphen, zal een gemeenschap vormen, waar mensen deels zelfstandig kunnen wonen, maar ook ervoor kunnen kiezen gezamenlijk activiteiten te ontplooiën.

Visie vanuit Driekant:

Driekant ambachtscentrum is al bijna 7 jaar actief met de doelstelling om een brugfunctie tot stand te brengen tussen enerzijds zorg en hulpverlening en anderzijds het bedrijfsleven. Driekant werkt hier aan in de vorm van een praktijk-leerbedrijf. Mensen met een arbeidshandicap krijgen een opleiding en werkervarings-

plaats in de brood- en banketbakkerij, winkel/ lunchcafe of bedrijfshuishouding. Via het ambacht wordt er gewerkt aan persoonlijke ontwikkeling. Dit proces wordt naast het dagelijks werk ook ondersteund door kunstzinnige vorming en bedrijfsyoga. De individuele groei van de mensen staat daarbij centraal. Als iemand aan een nieuwe stap toe is, wordt dat vanuit Driekant gestimuleerd en waar mogelijk begeleid.

Het Driekant huis:

Hoewel wonen een andere discipline heeft dan werken, is het bedoeling de visie bij het Driekant woonhuis in het verlengde te zien van Driekant ambachtscentrum. Veel meer zal de nadruk liggen op de persoonlijke vrijheid en zelf te kiezen om sociale contacten aan te gaan.

Begeleiding:

De zorg- of begeleidingsvraag zal per individu verschillend zijn. Vanuit stichting Urtica zal begeleiding op maat geboden worden.

Interesse? Op 30 september is er een mogelijkheid om persoonlijk kennis te komen maken en het pand te komen bekijken. Het is nodig om je daarvoor aan te melden bij Eugenie Dievelaar tel. 0575 55 34 59 of mail naar info@urticadevijf-sprong

- **Automatiseringsdag 2003 Business Intelligence:** slim zorgen voor informatie, woensdag 10 september 2003, 10.00 – 16.30 uur, Congressentrum Papendal, Arnhem. Voor bestuurders en managers van zorginstellingen. Prijs: € 225,- (excl. btw), abonnees ICTzorg en ZorgVisie gratis. Organisatie: Elsevier Gezondheidszorg, afdeling Evenementen, Antwoordnummer 2594, 3600 VB, Maarssen. Info: e-mail egz-evenementen@reedbusiness.nl
- **Anders kijken naar agressie,** 17 september 2003, Congressentrum de Aristozalen te Amsterdam. Hoe ga je om met agressie op je werk? Op deze vraag kunnen medewerkers in de zorg- en dienstverlening die met dit probleem te maken hebben, een antwoord krijgen. Deelnemers worden technieken aangeleerd om agressie te hanteren. Prijs: € 198,-. Organisatie: Buro TVO, Wognum, tel. 0229 57 64 21, e-mail info@burotvo.nl.
- **Jubileumsymposium "Naar mijn mening",** donderdag 18 september 2003. Symposium ter gelegenheid van het 40-jarig jubileum van de Stichting Fatima. Onderwerp: keuzevrijheid voor mensen met een handicap: ideaal en praktijk. Info: Stichting Fatima, Postbus 3, 7030 AA Wehl.
- **Open dag De Beukenhof,** zaterdag 20 september 2003 van 11.00 tot 16.00 uur.
- **Freundschaft – Partnerschaft – Sexualität,** 22.-24. September 2003, Tagung für Sozialtherapie für Mitarbeiterinnen, Mitarbeiter und Angehörige aus dem Bereich Heilpädagogik und Sozialtherapie. Veranstalter: Medizinische Sektion am Goetheanum, Konferenz für Heilpädagogik und Sozialtherapie. Anmeldung: Goetheanum/Tagungsbüro, Postfach, CH-4143 Dornach, fax. 0041 61 706 44 46, e-mail: tagungsbuero@goetheanum.ch.
- **Verstaan wij elkaar,** 25 september 2003, Meervaart in Amsterdam. Tweede nationale methodiekendag over professioneel communiceren, door Erik Bosch en andere ervaringsdeskundigen. Over samenwerken en respectvolle bejegening van cliënten en van elkaar. Het congres richt zich op de totale zorgsector en het onderwijs. Kosten: € 195,-. Organisatie: B.E.S. Congressen B.V., Postbus 93, 5845 ZH Sint Anthonis, tel. 0485 38 41 42, e-mail: info@bescongressen.nl.
- **Opleidingsdag 'De 10e versie van de definitie van verstandelijke handicap van de American Association of Mental Retardation (AAMR)',** 29 september 10.00 – 16.30 uur, multifunctionele conferentiezaal van het Opleidingscentrum 'Cello' te Rosmalen. Opleidingsdag o.l.v. Prof. Dr. G. van Hove (R.U. Gent) over de historische groei van de definities van 'verstandelijke beperking', de theoretische onderbouwing van de versie van 2002, de belangrijkste functies van de AAMR en het ondersteuningsconcept. Kosten: € 120,-. Organisatie en info: W.I.V. vzw, Postbus 40, 4550 AA Sas van Gent, tel. 06 51 51 7994, e-mail: werkcentrum@yucum.be.
- **Studiedag Ouders met een licht mentale handicap,** 30 september 10.00 – 16.30 uur, Opleidingscentrum Cello te Rosmalen. Studiedag o.l.v. Prof. Dr. G. van Hove (R.U. Gent) voor hulpverleners die ouders met een licht mentale handicap begeleiden en geïnteresseerden. Kosten: € 125,-. Organisatie en info: W.I.V. vzw (zie bovenstaand adres).
- **Recht op therapie,** 2 oktober 2003, Vergader en trainingscentrum Jonckerbosch, Nijmegen, nationaal, interactief congres over recht op therapie van mensen met een verstandelijke beperking, door Erik Bosch, Kitty Olde Loohuis en Ineke Galama. Prijs: € 195,-. Organisatie: B.E.S. Congressen B.V., Postbus 93, 5845 ZH Sint Anthonis, tel. 0485 38 41 42, e-mail: info@bescongressen.nl.
- **Professioneel omgaan met klachten,** 7 oktober 2003, Hoog Brabant Utrecht. Landelijke studie- en informatiedag over het professioneel omgaan met klagers en aangeklaagden. Onderwerpen als opvang, bemiddeling, behandeling

en aansprakelijkheid komen aan de orde.

Prijs: € 245,- (excl. BTW). Organisatie en aanmelding: Medilex B.V., tel. 030 693 38 87, fax. 030 693 32 87, e-mail Medilex.info@medilex.nl.

- **Symposium Bijzondere zorg voor bijzondere mensen,** 8 oktober 2003, Nijkerk, organisatie: Gemiva-SVG Groep, informatie: 0182 57 58 74, e-mail: www.gemiva-svg.nl.
- **Conferentie 'Fragmentatie en het zoeken naar nieuwe heelwording'.** Vrijdagavond 24 oktober en zaterdag 25 oktober, georganiseerd vanuit vijf verschillende secties over de gefragmenteerde mens en het zoeken naar nieuwe heelwording. Gelijkaardige samenwerking tussen mensen met heel verschillende impulsen is de basis van deze conferentie. In de middeleeuwen werden kunst, wetenschap en religie nog geïntegreerd beoefend in de traditie van de natuurfilosofen en de rozenkruiser-alchemy. Vanaf de zeventiende eeuw zijn kunst, wetenschap en religie eigen wegen gegaan en kon de materialistische natuurbeschouwing gedijen. Een gelijksoortige ontwikkeling voltrok zich in onze hele cultuur. We willen in de conferentie een beter begrip krijgen van onze cultuur en gaan zien hoe de in het verleden ingezette ontwikkeling het heden vormt. Tegelijk kunnen we ook zien dat er een ontwikkeling vanuit de toekomst plaatsvindt, die nieuwe vormen van samenwerking, nieuwe heelwording van mens en samenleving, mogelijk maakt. Middels voordrachten en kunstopvoeringen wordt de conferentie gestalte gegeven. Het hart van het weekend vormen de werkgroepen, waarin de fragmentatie en het zoeken naar 'de nieuwe heelwording' zichtbaar en waarneembaar worden.

Informatie over de inhoud van de conferentie:

Kees Veenman, tel. 023 529 51 19

Plaats: Ionagebouw, terrein van De Reehorst, tegenover NS-station Driebergen-Zeist.

Kosten: Leden € 60,- niet leden € 70,- (inclusief lunch), betaling na ontvangst van de aanmeldingsbevestiging.

Aanmelding: vóór 29 september schriftelijk bij het secretariaat van de Antroposofische Vereniging, Boslaan 15, 3701 CH Zeist, fax 030 691 40 64, e-mail: secretariaat@antrop-ver.nl.

- **Consequenties Wet op de Jeugdzorg,** 29 oktober 2003, Holiday Inn Leiden. Tijdens deze studiedag wordt u door deskundigen geïnformeerd over de implementatie van de nieuwe wet die in 2004 van kracht gaat. Prijs: € 749,- (excl. BTW). Organisatie en aanmelding: Studiecentrum voor Bedrijf en Overheid, tel. 040 297 49 80, fax 040 297 49 24, e-mail www.sbo.nl/jeugdzorg.htm.

- **Waar bemoei je je mee!!!,** 4 november 2003, Fata Morgana Paleis in De Efteling, Kaatsheuvel. Nationaal, confronterend, interactief congres over morele dilemma's in de zorg, door Erik Bosch, schrijver van het gelijknamige boek. Prijs: € 195,-. Organisatie en aanmelding: B.E.S. Congressen B.V., tel. 0485 38 41 42, fax 0485 38 41 43, e-mail info@bescongressen.nl.

- **De Markt van Welzijn en Arbeid,** 17 november 2003, Blokhoeve Nieuwegein. Een geheel kosteloze dag over hetgeen het Sectorfonds Welzijn u te bieden heeft. Een groot aantal producten en diensten die het arbeidsmarkt- en opleidingsbeleid voor welzijnsinstellingen ondersteunen, worden gepresenteerd. Informatie: www.fondsenzw.nl.

- **Europese Downsyndroomdag,** EDSA-congres in Barcelona, zondag 23 november. In het kader van het Europees jaar van mensen met een handicap is dat besloten op de jaarvergadering van de EDSA, de European Down Syndrome Association. Het is de bedoeling dat elke organisatie op dezelfde dag een activiteit organiseert om Down-syndroom op een positieve en inclusieve wijze in de media te brengen – werken aan beeldvorming en aan het doen verdwijnen van stereotypen.

- **Jubileumcongres NVA,** zaterdag 13 december 2003 vanaf 09.30 uur, De Koningshof, Veldhoven. Jubileumcongres van de Nederlandse Vereniging voor Autisme. Info: tel. 030 229 98 10, e-mail: www.autisme-nva.nl.

schappelijk gefundeerde kennis over autisme in het Nederlands taalgebied breder verspreiden. In het eerste nummer van dit jaar onder andere aandacht voor de invloed van voeding op gedrag bij autisme, erfelijkheid en autisme en het gezichtsvermogen van mensen met autisme en een verstandelijke beperking. Wetenschappelijk tijdschrift autisme, Nederlandse Vereniging voor Autisme. € 10,- (leden), € 14,- (niet-leden).

Informatie:

NvA, Prof. Bronkhorstlaan 10, 3723 MB Bilthoven, www.autisme-nva.nl.

5 VRAGEN AAN Bart Vanmechelen

Wie ben je en wat heeft je gebracht te werken in de antroposofische gezondheidszorg?

Mijn naam is Bart Vanmechelen. In 1985 heb ik mijn studie psychologie afgerond. Het ideaal dat ik had, namelijk te gaan werken als psychotherapeut werd in de kiem gesmoord. Ik haakte af omdat ik voortdurend zocht naar verruiming van het mensbeeld en in de initiatielessen psychotherapie vond ik juist een verengd mensbeeld in het streven naar normalisatie en weinig ruimte voor vrijheid.

Tijdens een stageperiode op dorpsgemeenschap Widar te Merksplas in Vlaanderen kwam ik in contact met antroposofie, sociaaltherapie, heilpedagogie en jongerenwerk. Het belang van zinvol samenwerken voor de ontwikkeling en zelfrealisatie heb ik hier zeer intensief beleefd. Ik ben hier met veel enthousiasme aan de slag gegaan met antroposofie. In deze periode ontstond ook mijn belangstelling voor de samenwerking tussen en met mensen en de organisatieontwikkeling; hoe heeft de stijl van leidinggeven invloed op hoe mensen zich daarin voelen?

Door de antroposofie kon ik praktisch aan het werk gaan met behulp van een verruimd mensbeeld. Spiritualiteit en sociaaltherapie werden verbonden in het dagelijks samenleven en samenwerken.

Wat deed je hiervoor en wat doe je momenteel?

Rond 1986 ben ik gaan werken in een reguliere instelling met ernstig meervoudig gehandicapten met ernstige gedragsproblemen. Mede door de ervaringen op Widar wist ik dat het organisatorisch anders zou moeten vanuit sociaaltherapeutisch oogpunt en de inzichten van Bernard Lievegoed.

Na een zoektocht naar een opleiding in organisatieontwikkeling – het NPI in Nederland nam enkel meer ervaren stagiaires op – ben ik terecht gekomen in Engeland en heb daar de opleiding Social Development gevolgd.

Na mijn studie in Engeland ben ik teruggegaan naar België, alwaar ik 5 jaar als leraar en verantwoordelijke voor het bestuur heb gewerkt in de Parcivalschool te Antwerpen. Ik heb in die tijd ook vele workshops en studiedagen verzorgd en veel samengewerkt met leraren. Teamwork stond centraal. Momenteel werk ik als coördinator in de Speelhoef, een klein heilpedagogisch kinderdagverblijf te Boechout – Vremde (tussen Antwerpen en Lier), en geef nog steeds graag voordrachten over antroposofie en (heil-)pedagogie.

Heeft het werken in de antroposofische zorg je tot andere inzichten gebracht?

Ja, in de antroposofie wordt de norm gezocht in de mens zelf. Als je innerlijke leven goed verzorgt en samen met collega's een gedegen onderzoek doet naar deze mens, ontdek je zijn levens thema's. Een ieder draagt dit beeld in zichzelf. Deze wezenlijke kern is uitgangspunt van alle heilpedagogische en therapeutisch handelen. Het is belangrijk - ook voor mensen met een ontwikkelingsstoornis - om jezelf te realiseren en je niet te conformeren aan een norm/model die van buitenaf wordt opgelegd. De rijkdom van de menselijke cultuur die zo kan ontstaan door de verbinding van de mens met 'hemel en aarde' is van een ontzagwekkende grootheid.

Wat spreekt je aan in je werk oftewel waar ga je voor en wat zou je verder ontwikkeld willen zien?

Een grote bron van inspiratie voor mij is samenwerking, alsmede het samen studeren en via functioneringsgesprekken ontplooiën en begeleiden van medewerkers. Ik ga voor het zoeken naar kwaliteiten van mensen en het scheppen van voorwaarden zodat deze mensen tot hun recht kunnen komen. De antroposofie is een onuitputtelijke bron hierbij; het werkt echt. Ik zou graag de samenwerking tussen de instellingen in Vlaanderen verder ontwikkeld willen zien. De instellingen in Vlaanderen zijn vrij jong en op zichzelf staand. Ik pleit voor een veel grotere samenwerking en wederzijdse ondersteuning. Ik vind het heel belangrijk dat er ook samenwerking gezocht wordt met de reguliere instellingen omdat ook vele mensen die in een reguliere instelling werkzaam zijn belangstelling hebben voor antroposofie of zoeken naar een spirituele pedagogie. Dus zonder je eigenheid prijs te geven samenwerking zoeken met mensen uit andere stromingen.

Noem eens 5 trefwoorden die verband houden met jou en je werk?

liefde voor het wezenlijke – respect voor de innerlijke ontwikkelingsdynamiek – liefde voor de unieke kwaliteiten van de mens – samenwerking – innerlijke scholing.

PUBLICATIES

Autisme tijdschrift

Nederlandse Vereniging voor Autisme, voor mensen met een aandoening uit het spectrum van autistische stoornissen (NVA) De Nederlandse Vereniging voor Autisme heeft een nieuw tijdschrift in het leven geroepen: het Wetenschappelijk tijdschrift voor autisme, het WTA. Met dit tijdschrift wil de NVA weten-

EN VERDER

Kompas in de tijd

Begeleiding van dementerende mensen met een verstandelijke beperking. Wat het werken met deze dementerenden inhoudt, wordt duidelijk in deze video; door de audiovisuele dienst van de Willem van den Bergh Stichting. Te bestellen via postbus 295, 2200 AG Noordwijk, of Jos.van-Vliet@sheerenloo.nl., prijs € 40,-.

Recht op gelijke behandeling

Vanaf 1 december 2003 krijgen werkgevers en het beroeps-onderwijs te maken met de nieuwe Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte. Het openbaar vervoer krijgt uitstel, omdat de wet ertoe leidt dat bussen, trams en treinen moeten worden aangepast, en stations worden verbouwd. Dat kost tijd. Werkgevers mogen een sollicitant die geschikt is voor het werk, niet weigeren vanwege handicap of ziekte, en ook niet omdat hij of zij vanwege zijn handicap bijvoorbeeld een hond moet meebrengen. Alleen als de veiligheid en gezondheid van de gehandicapte of anderen in het geding zijn, mag onderscheid worden gemaakt.

Forum autisme opgericht

Op 13 mei jl. is het AutismeForum opgericht. Het forum is als NGBZ-(werk)groep erkend. Het gaat om een multidisciplinaire groep zorgondersteuners met stoornissen in het autistisch spectrum als specialisme. Doel van het forum: de inhoudelijke deskundigheid op het gebied van het omgaan met autisme spectrumstoornissen verder ontwikkelen door uitwisseling van kennis, in een multidisciplinair gespreksforum, ten behoeve van zorg, onderwijs en dienstverlening aan mensen met een autisme spectrumstoornis in alle leeftijdsfasen en alle leefstijlen. Beoogde werkvormen: ledenbijeenkomsten (4 tot 5 keer per jaar) en een discussieforum op de website van het NGBZ. Informatie: Autismeconsulenten, Rijsbergen@amarant.nl.

Landelijk kenniscentrum Xidis; computer en handicap

Van jong tot oud ontdekken mensen dat leren, spelen, werken en nieuwe vrienden maken veel gemakkelijker gaat met een computer. Vrijwel iedereen kan leren de computer te gebruiken, ook mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Daarvoor is wel deskundig advies nodig in de aanpassingen. Xidis leidt hiervoor adviseurs op, die werken in regioteams verspreid over heel Nederland. De docenten hebben een ergotherapeutische en onderwijskundige achtergrond. Daarnaast hebben zij een jarenlange ervaring opgebouwd in advieswerk. Bij het landelijk kenniscentrum kunt u informeren of er bij u in de buurt een regioteam is. Voor meer info: Landelijk kenniscentrum Xidis, Nieuwstraat 76, 5691 AE Son, tel. 0499 48 88 10, e-mail: info@lkc-xidis.nl, website: www.lkc-xidis.nl.

VGN Nieuwsbericht

Sinds enige maanden wordt het Nieuwsbericht van de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) geplaatst op de VGN-website (www.vgn.org/Nieuws/Nieuwsberichten). Vanwege deze nieuwe mogelijkheid en de gratis toezending, zal met ingang van de editie (nr. 4, juni 2003), het Nieuwsbericht alleen nog worden verstuurd aan de VGN-leden en de daaronder ressorterende zorginstellingen. Per adres zal één exemplaar van het Nieuwsbericht worden verstuurd. Voor meer informatie: info@vgn.org.

VACATURES

OlmenEs in Appelscha is dringend op zoek naar Huisleiders.

De nieuwbouw voor de volgende fase is bijna gerealiseerd, drie dubbele woonhuizen en een zaal worden binnenkort opgeleverd. De nieuwe bewoners zullen vanaf half november bij ons komen wonen.

Ook de nieuw te vormen teams beginnen zich af te tekenen, de functie van huisleider is echter nog niet voor alle huizen ingevuld.

De huisleiders hebben een belangrijke rol bij het dragen van de huiscultuur in OlmenEs. We zoeken daarvoor dan ook ervaren en in de sociaaltherapie of heilpedagogie opgeleide mensen. Maar vooral ook mensen die enthousiast zijn om in zo'n nieuwe fase de leiding van een huis op zich te willen nemen. Naast leidinggevende en coördinerende taken in het huis werk je ook samen met collega huisleiders en zorgcoördinator aan de verdere ontwikkeling van de zorg in OlmenEs. Mocht je belangstelling hebben voor deze functie, neem dan contact op met Willem de Koning of Janneke Doeksen. Telefoon: 0516 43 81 00.

AGENDA VLAANDEREN

Herfstfeest en open dag in De Speelhoeve.
27 september 2003.

Vergadering van het Verbond voor antroposofische heilpedagogie en sociaaltherapie in Vlaanderen.
30 september 2003.

Optreden Christoforuskoor tgv Europees Jaar van de Handicap met voorstelling van Heilpedagogie, Sociaaltherapie, Cursussen en Opleidingen en het ECCE.
22 november in Leuven.

Heilpedagogische ontmoetingsdag.
12 maart 2004. Nadere bijzonderheden volgen.

OPROEPEN

Gezocht gezin dat bereid is af en toe gedurende de weekenden logies en begeleiding te geven aan een 24 jarige vrouw, licht verstandelijk beperkt, werkzaam op sociale werkplaats. Doelen zijn: méér zelfstandigheid, méér afstand van het eigen huis. Heilpedagogische ervaring heeft nut. Hans Fedder, begeleider, tel. 030 69 17 213.

Herfstconferentie 'Identiteit in beweging', Scorlewald
Zoals al eerder in de Verbinding aangekondigd, wordt er van 16 tot 18 oktober dit najaar een, door het Heilpedagogisch Verbond georganiseerde, herfstconferentie in Scorlewald te Schoorl gehouden. Een interactieve conferentie voor medewerkers, ouders en belangstellenden in Nederland en België. Diegenen die nog geen programma en aanmeldingsformulier hiervoor ontvangen hebben, kunnen contact opnemen met het bureau van het Heilpedagogisch Verbond (zie colofon). Indien u wilt overnachten, raden wij u aan u tijdig aan te melden.

AGENDA

1 sept 10.30 – 13.30
Dagelijks Bestuur nr. 5
13.30 – 15.30
Mandaatgroep Strategische Ontwikkeling

9 sept 15.00 – 17.00
Overleg voorzitter algemeen secretaris

10 sept 10.00 – 12.00
Coördinatoren Overleg Basis Opleidingen

12 sept 11.00 – 13.00
HPV-gesprek Gewest Oost Nederland
13.30 – 16.00
Werkgroep Onderzoek
16.00 – 18.00
Mandaatgroep Inhoudelijke Ontwikkeling
19.00 – 21.30
Thema avond HPV

18 sept 14.00 – 16.30
Commissie Applicatieopleiding

22 sept 10.30 – 13.30
Dagelijks Bestuur nr. 6
14.00 – 16.00
Bijeenkomst over Medewerkerzaken

24 t/m hele dagen
26 sept Voortgezette Opleiding
thema: Samenwerking en communicatie

26 sept 16.30 – 18.00
Cursusleiding Voortgezette Opleiding

29 sept 10.00 – 16.00
Werkbijeenkomst Zorgmethodiek

30 sept 10.00 – 12.00
Overleg delegatie Dagelijks Bestuur/
Ministerie van VWS

3 okt 10.15 – 15.30
Algemeen Bestuur nr. 4

8 okt 10.00 – 12.15
Coördinatoren Overleg Basis Opleidingen
16.00 – 17.30
DB HPV – bestuur AViN

13 okt 10.30 – 12.45
Mandaatgroep Strategische Ontwikkeling
13.00 – 15.00
Werkgroep Financiën

16 t/m Herfstconferentie HPV
18 okt 'Identiteit in Beweging'

27 okt 10.30 – 13.30
Dagelijks Bestuur nr. 7
14.00 – 15.30
Landelijk Overleg basisopleidingen
15.45 – 17.30
Overleg DB HPV – bestuur LOV

29 t/m hele dagen
31 okt Voortgezette Opleiding, thema:
hoe hanteer je sociale processen

31 okt 16.30 – 18.00
Cursusleiding Voortgezette Opleiding

Sluitingsdatum Verbinding nr. 70 is 16 september 2003

COLOFON

**8^e jaargang, nummer 69
september 2003**

De Verbinding is het informatiebulletin van het Heilpedagogisch Verbond en verschijnt 9x per jaar. Het wordt gemaakt voor medewerkers, ouders en belangstellenden die betrokken zijn bij de heilpedagogie en sociaaltherapie. Verspreiding vindt plaats via de secretariaten en de huizen van de lidinstellingen van het HPV en het HPV secretariaat. Verzending naar huisadres is mogelijk. De samenstellers behouden zich het recht voor ingezonden mededelingen te redigeren.

**Inleveren kopij voor volgende verbinding
vóór 16 sept. 2003.
Verschijningsdatum volgende verbinding 3 oktober 2003**

Samenstelling: Bernard Heldt, Roelien Kort, Ageeth Koning.
Redactie: Mark van Seggelen.
Eindredactie: Bernard Heldt.
Vormgeving & Productie: Buro Laga, Arnhem
Cartoon: Janet Steenhuis, Arnhem

Redactieadres:
Secretariaat Heilpedagogisch Verbond
Postbus 106 - 3970 AC Driebergen
Telefoon (0343) 44 99 00 - Fax (0343) 44 99 09
E-mail hpv@heilpedagogie.nl
Website www.heilpedagogie.nl

GEHANDICAPTE LEERLING MET RUGZAKJE NAAR GEWONE SCHOOL